

הכנסת השמונה-עשרה

הצעת חוק של חברי הכנסת

דוד רותם
עתניאל שנלר
נסים זאב
יריב לוי
אורי אריאל
יעקב כץ
חיים אמסלם
חמד עמאר
אברהם מיכאלי
יואל חסון
יצחק וקנין
אורי אורבך
משה (מוץ) מטלון
אלכס מילר
רוברט אילטוב
אופיר אקוניס
ציון פיניאן
ציפי חוטובלי
כרמל שאמה
מירי רגב
מיכאל בן-ארי
אורלי לוי אבקסיס
זבולון אורלב
אמנון כהן
אריה אלדד
פניה קירשנבאום
יוחנן פלסנר
אנסטסיה מיכאלי
צחי הנגבי
רוברט טיבייב
נחמן שי
אריה ביבי
רחל אדטו
זאב בילסקי
מנחם אליעזר מוזס
אורי מקלב
משה גפני
שי חרמש
מרינה סולודקין
אלי אפללו
זאב בויס
גדעון עזרא
רונית תירוש
דני דנון

הצעת חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו (תיקון – חוק האזרחות והכניסה לישראל)

תיקון סעיף 10 1. בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו¹, בסעיף 10, האמור בו יסומן (א), ואחריו יבוא:

"(ב) אין בחוק-יסוד זה כדי לפגוע בתוקפו של חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003², או בתוקפו של חוק שיבוא במקומו."

דבר הסבר

הצעה זו מעגנת בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו את פסק דינו של בית המשפט הגבוה לצדק בבג"צ 7052/03 עדאלה נגד שר הפנים (להלן – פסק הדין), שנפסק בדעת רוב, ולפיה מדינת ישראל – ככל מדינה בעולם – רשאית להגביל בחוק הגירתם של זרים לישראל.

על פי ההצעה, לא תישמע טענה לפיה חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), תשס"ג-2003 או כל חוק שיבוא במקומו איננו חוקתי.

בימים אלו נידונה בבית המשפט העליון עתירה נוספת בעניין שכבר נפסק בו האמור לעיל על מנת למנוע שינוי ההלכה שנפסקה בשל שינוי בהרכב בית המשפט. מוצע לקבוע בחוק את ההלכה ולמנוע מהן אפשרות שינוי בהלכה זו.

המשפט הבינלאומי מכיר בלגיטימציה של מדינות לפקח ולווסת את ההגירה לתחומן על מנת למנוע סיכונים ביטחוניים (ראה עוד רובנשטיין ואורגד, "ביטחון המדינה, רוב יהודי וזכויות אדם: המקרה של הגירה לצורכי נישואין", הפרקליט מח (תשס"ו) 315).

"זכותן של מדינות לקביעת תנאים סלקטיביים ומגבילים נתפסת כחלק מריבונותן. קיימת הבנה שגם לא במצב של עימות לאומי או צבאי יש למדינה דמוקרטית אינטרס לגטימי (כלכלי, תרבותי, ביטחוני וכד') למנוע הגירה לא רצויה לשיטחה" (שם, בעמ' 330). הצעה זו מעגנת בחוק היסוד את הריבונות של מדינת ישראל לנהל מדיניות הגירה לפי שיקול דעתה ותוך קביעת מגבלות ותנאים שונים.

במסגרת שיקול הדעת רשאית המדינה לשמור על האינטרסים הביטחוניים לאור המציאות הקשה שמדינת ישראל מצויה בתוכה. בהקשר זה קבע בית המשפט הגבוה לצדק בפסק הדין, כי "מדינה המצויה במצב של מלחמה עם מדינה אחרת, נוהגת לאסור – ורשאית היא לאסור – על כניסת תושביה של מדינת האויב אל תחומיה". עוד נקבע בעניין זה: "אכן, זו זכותה – יתר-על-כן: זו חובתה – של מדינה, של כל מדינה, להגן על תושביה מפני המבקשים להרע להם, וכנגזר מכך רשאית היא המדינה למנוע הגירתם של נתניי האויב לתוכה – ולו בני-זוג הם לאזרחי ישראל – בעוד היא מנהלת עימות מזוין עם אותו אויב". פסק הדין הכיר בזכות ובחובה של מדינת ישראל לקבוע כללי תושבות וכניסה לישראל שמונעים מנתניי ישות עוינת, המצויה בעימות עם מדינת ישראל, להתיישב בה גם אם נישאו לאזרחי ישראל (הגירה לצרכי נישואים – Marriage migration). יצוין ש"אין שום חובה – משפטית או מוסרית – המוטלת על מדינה במשפט הבינלאומי, לאפשר הגירה לצורכי נישואין ממדינה א' למדינה ב', כל עוד שתי המדינות נמצאות ביניהן בעימות מזוין, ואפילו כשהן מצויות בשלום מוחלט".

גם דעת המיעוט בפסק הדין לא הצליחה לשים אצבעה על שיטת משפט בה נישואין מקנים זכות

¹ ס"ח התשנ"ב, עמ' 150
² ס"ח התשס"ג, עמ' 544

אוטומאטית לתושבות. הכלל הוא שלנתין חוץ אין חזקת נאמנות למדינה אליה הוא מבקש להיכנס, קל וחומר כשהוא בן לאומה המצויה בסכסוך לאומי עם המדינה אליה הוא מבקש להיכנס ושהחינוך במדינה זו עוין לעצם קיומה של המדינה אליה הוא מבקש להיכנס.

דברים אלה קיבלו ביטוי גם בבג"צ 6698/95 קעדאן נ' מינהל מקרקעי ישראל פ"ד נד(1) 258. שם נקבע שיש אבחנה בין מי שמצוי בבית (אזרחי המדינה), שזכאים ליהנות משוויון זכויות מלא, לבין הזכות לקבלת מפתחות הכניסה לבית שניתנו בחוק השבות אך לבני העם היהודי.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י"ז באייר התשס"ט – 11.5.09